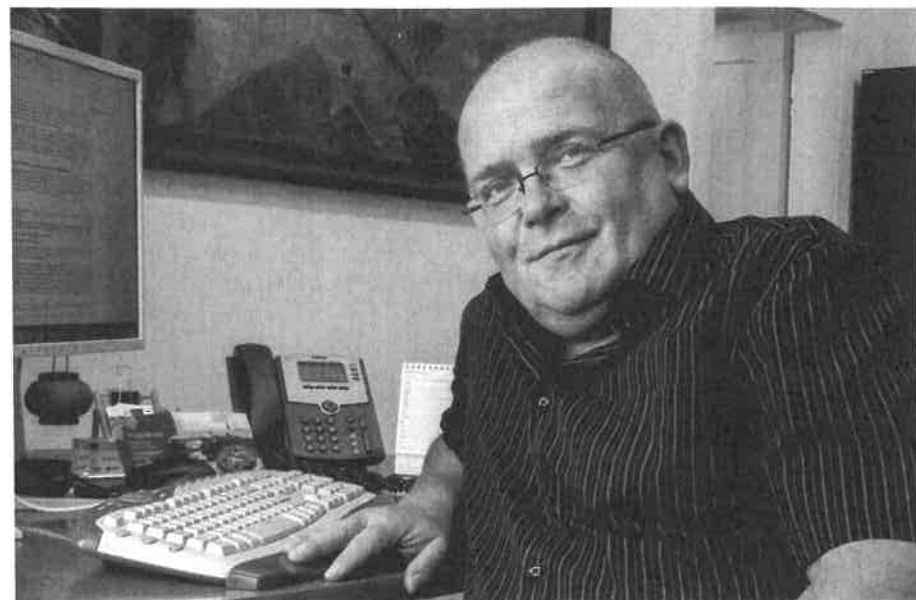

Ladislav Průša:

„Nerad bych se dožil toho, a by lidé vzpomínali na svoje pracovní úspěchy v osmilůžkovém pokoji na LDN“

LADISLAV PRŮŠA vystudoval Vysokou školu ekonomickou v Praze, kde v roce 1998 získal docenturu. Za svou bohatou kariéru působil postupně na Federálním ministerstvu pro strategické plánování jako vedoucí oddělení koncepce sociální politiky, Úřadu vlády ČSFR jako ředitel odboru sociálního rozvoje a ekologie a na Ministerstvu práce a sociálních věcí jako vedoucí oddělení sociálních systémů a ředitel odboru sociální politiky a odboru sociálních služeb. V roce 2001 se stal ředitelem Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí, na tomto postu působil necelých 17 let. V rámci své bohaté pedagogické praxe, které se věnuje již od r. 1991, vyučuje v současné době na Vysoké škole ekonomické v Praze a Slezské univerzitě v Opavě. V rámci publikační činnosti vydal množství odborných článků, monografií, vysokoškolských knih a skript (např. *Ekonomie sociálních služeb*, ASPI Publishing, Praha 2007). Současně je členem řady vědeckých rad a odborných komisí, předsedou redakční rady časopisů *FÓRUM sociální politiky* a *Rezidenční péče*, předsedou vědecké rady Vydavatelství VÚPSV a členem ediční rady časopisu *Acta Oeconomica Pragensia*. V roce 2018 mu byla udělena Cena APSS ČR za dlouhodobý přínos k rozvoji sociálních služeb.

■ Rozhovor vedla **Mgr. Veronika Hotová**, šéfredaktorka

Jsi jednou z největších kapacit sociální politiky. Řekni čtenářům, jak ses k této oblasti dostal? Kdy nastal ten zlom: Tak, a téhle oblasti se chce věnovat celý život.

Zlom nastal už na Vysoké škole ekonomické v prváku, kdy jsem jako student potkal tehdy odborného asistenta Vojtěcha Krebse a pracoval jsem jako pomocná vědecká síla u docenta Sovy, který se tehdy věnoval mezinárodní komparaci sociálních dávek. Zpracoval jsem mezinárodní komparaci přídávků na děti tehdy ve vybraných socialistických zemích v roce 78–79. S tou prací jsem vyhrál mezinárodní kolo studentské vědecké odborné činnosti, které bylo v Bratislavě. Ve třetáku pak byly studentské praxe v organizaci poblíž zaměření diplomové práce. Byl jsem u docenta Wynnyczuka ve Výzkumném ústavu práce a sociálních věcí, kde jsem skončil na skoro 17 let jako ředitel ☺.

Jak se oblast sociální politiky proměnila, když vezmeme jako mezník Sametovou revoluci? A kdo vlastně sociální politiku tvořil?

Já jsem měl štěstí, že jsem v roce 87 potkal Igora Tomeše, který tehdy ve Výzkumném ústavu začal pracovat na projektu s názvem Moderní systém sociálního zabezpečení pro rozvinutou socialistickou společnost v 21. století. Jeho myšlenky byly z jiné oblasti, takové, o které jsme dříve neslyšeli. Dostali jsme od něj ohromné množství literatury, nápadů, diskuze s ním byly fantastické, a když se Petr Miller stal ministrem práce a sociálních věcí, tak okamžitě povolal Igora „do zbraně“, dal mu 3 minuty, jestli bude jeho prvním náměstkem, a tím pádem bylo vyhráno. Takže z koncepce z let 1988 a 1989 stačilo vypustit slova jako socialistická rozvinutá společnost a byla v zásadě hotová. Byl hotov i scénář sociální reformy a záchranná sociální síť. Opatření se začala realizovat pozvolna. Řada lidí si nedokázala ani představit, že bychom mohli mít nezaměstnanost, že bychom měli v sociálním systému dávku podpora v nezaměstnanosti. Začátkem 90. let se jmenovala příspěvek na hmotné zabezpečení uchazečů o zaměstnání, to je krásný relikt socialistického práva. Nikdo si nedokázal představit, že bychom se bavili o chudobě. Životní minimum bylo jako kategorie nepřipustné. Ministr Vodička, ačkoliv přišel po Millerovi z jiné oblasti, rychle „načichl“

Rozhovor s držitelem ceny APSS ČR za dlouhodobý přínos sociálním službám

myšlenkami, které byly v oblasti aktuální, a byl zásadním způsobem schopen korigovat představy, které o sociálním systému měl tehdy Václav Klaus. Měli jsme na ministerstvu perfektní kolektiv (Dlouhý, Višek, Kudlová, ...). Nebyl pro nás problém dělat do noci. Večer jsme napsali návrh zákona, o kterém ráno páni poslanci diskutovali, a druhý večer jsme psali něco nového. Ale nám to nevažilo, doba byla taková hektická.

Dali jste si k tomu psaní někdy třeba aspoň víno?

Nejen víno. ☺

A jak si podle tvého názoru vede stát a vláda v oblasti sociální politiky dnes?

(*Dlouhé ticho*) Když někdy ráno brzy vstanu, pustím si televizi a poslouchám diskuzi z Poslanecké sněmovny, radši si dám panáka ☺.

Když se na to podíváš, tak podíl sociálních výdajů na HDP je v rámci Evropy podprůměrný, podpora rodin s dětmi končí čtvrtým rokem věku dítěte s rodičovským příspěvkem, přídávky na děti jsou chudinská dávka, životní minimum se nezvedlo od roku 2012, teď se sice zvedly důchody, ale... Platy máme stále nízké, k tomu světové ceny. Stát toho může udělat hrozně málo, může zvedat minimální mzdu a platové tarify ve státní správě – to se samozřejmě nelíbí podnikatelům a nelíbí se to pomalu pülce národa, která potom vidí, že máslo je za 50, vajíčka za 5, brambory vzrostou z měsíce na měsíc o 20 procent, ale to je důsledek toho, že mzdy jdou nahoru. Co by se stalo, KDYBY se na počátku 90. let roztočila inflace, jako se roztočila třeba v Maďarsku nebo v Rumunsku? Bylo by to někde jinde. Národohospodářský ústav Akademie věd spí, ekonomická teorie tu není. Ekonomika, to je jedna laboratoř, kdy člověk neví, jak se poučky a křivky v praxi zachovají, protože s politickým aspektem nikdo nepočítá. Je to trochu duchařina.

Co bys viděl jako ideální kroky pro zlepšení situace?

Z mého pohledu je zásadní provést razantní změnu systému poskytování a financování sociálních služeb. Tady se 10 let vytvářejí různé důchodové komise, které

Byl bych rád, aby sociální pracovník byl vážený člověk na obci, aby byl podle toho odměňován.

nemohou nikdy nic rozhodnout, protože skupina 30 lidí se na ničem nedohodne. Víme, že důchody jsou nízké, mladí lidé mají motivaci dělat si připojištění a pojistit se, mají možnost koupit byt na venkově a nějakým způsobem s ním hospodařit. Ale kdo bude pečovat o nás? O tom se nikdo nebaví. Přitom v roce 2050 bude každý 8. člověk v ČR starší 80 let. Sedmáct procent 80letých a starších lidí potřebuje nepřetržitou péči. To nikoho nezajímá. Politici vědí, že mají za 4 roky nové volby.

Myslíš, že okolní země jsou v tomto třeba lepší vizionáři?

Když se podívám na čísla, tak údaje říkají jednoznačně, že vybavenost místy v zahraničí v zásadě roste, u nás klesá. My jsme na tom nejhůř, před námi je i Slovensko a Estonsko a nikomu to nevaží. Domácí péče to nezajistí.

Co si slibuješ od výzkumu, který jsi zpracoval s Jiřím Horeckým do studie, v níž jsou tato čísla jasně vidět?

Musím věřit tomu, že politici si konečně uvědomí, jaký problém před námi je, jaké výzvy před námi jsou a začnou se dívat dál než za horizont jednoho volebního cyklu. Protože ten problém začne eskalovat do 15 let. Všichni si pamatujeme, jak jsme v roce 1999 slavili příchod roku 2000, všichni si pamatujeme silvestr, kdy se rozdělila republika, a taková doba je před námi, aby se něco změnilo. V tom věku 80+ budou všechny početně silné ročníky, které se narodily po skončení druhé války. A s tou dnešní kapacitou bych se nerad dožil toho, aby lidé vzpomínali na svoje pracovní úspěchy na osmilůžkovém pokoji na LDN v podmínkách, kde jsou porušována jejich lidská práva. A to dnes nikomu nevaží! Musíme se snažit. Ve všech svých vystoupeních tlačím na to, aby si to posluchači uvědomili, a pokud to nejde tlačít seshora, musí se zespoda. Z pozice obcí, měst. Aby MPSV vytvořilo rozsáhlý investiční program. Vedle nezbytného zvyšování podpory terénních služeb, kde je podpora také mizivá.

Jak si tedy představuješ, že to bude vypadat za těch 50 let?

Byl bych rád, aby sociální pracovník byl vážený člověk na obci, aby byl podle toho odměňován.

»»» 14

Řada lidí si nedokázala ani představit, že bychom mohli mít nezaměstnanost, že bychom měli v sociálním systému dávku podpora v nezaměstnanosti.

««« 13

Přál bych si, aby služby byly dostupné podle potřeby, jak budou mít lidé podle regionu zájem. I lidé, kteří se snaží poskytovat péči doma, potřebují nějaký servis. Potřebují rady, jak na to, potřebují si občas odpočinout. Respitní péče, to jsou věci, které jsou u nás popelkou. Máme cca 3 tisíce míst, to je hrozně málo. Musíme tady z mého pohledu koncipovat nějaká centra sociálních služeb, kam bude moci člověk z venku zajít na oběd, zajít na masáž, zaplavat si, k doktorovi, popovídat si... Pak tu také musí být oddělení, kde si na pár dní lehne, aby děti mohly odjet na prodloužený víkend. A v určité fázi tam bude bydlet. Musí tam být i zázemí, aby tam děti, které za ním přijedou, mohly přespat. Dnes se vícegenerační soužití rodin rozpadlo. Já jsem například Písečák, dodnes se za Pražáka nepovažuji.

To je spíš takový sen. Jak si myslíš, že to realisticky bude vypadat?

Já myslím, že by to tak za 50 let mohlo fungovat, měla by ses víc snažit ☺.

Zajímala by mě také tvoje pedagogická dráha. Působíš jako pedagog hodně dlouho, od roku 1991, pořád tě to baví, máš trpělivost?

Jo! I když jsou studenti čím dál tím horší. Vždycky se jim snažím předat věci, které v novinách nepřečtou. Takže když jim povídám o důsledcích stárnutí populace, ve velké posluchárně by byl slyšet spadnout špendlík. To mě zase nabíjí do budoucna v porovnání s tím, když si pustím v neděli ráno záznam z jednání Poslanecké sněmovny. Snažil jsem se vždycky dostávat k nám dobré studenty. Uklidňuje mě to. A motivuje mě to k tomu, abych na sobě pořád pracoval a studoval nové věci.

Takže se najdou mladí lidé, kteří mají o sociální politiku zájem.

Najdou se. Je to často hledání jehly v kupce sena, ale já mám to štěstí, nebo neštěstí, že hromada mladých lidí chce se mnou psát diplomové práce. Na základě toho, co jim

povídám. Takže si i mohu vybírat ty nejlepší, to člověk na přednáškách pozná. Aby ten student pracoval samostatně, poslouchal doporučení, kterých se mu dostane, byl ochotný si nastudovat další věci a uměl mluvit, tedy psát.

Vlastně si vychováš novou generaci ☺.

Vždyť se taky chystám do penze! I když pracovat budu dále, jen s menší intenzitou. Chci cestovat. Ale ne jako všichni mladí lidé do Austrálie a Keni, ale po vlastech českých. Dostal jsem od manželky elektrokolo a je to skvělá věc!

V sobotu ráno sednu na kolo, manželka se zeptá, kdy přijedu, já řeknu, že ve dvě a přijedu tak v osm ☺.

Ty také hodně publikuješ.

Moje základní filozofie je, že když něco píšou, tak to musím publikovat, jinak to nemá cenu. Ještě když jsem byl na ministerstvu a psal zprávu ze služební cesty, tak jsem ji psal s tím, že ji budu publikovat. Takže jsem ji psal trochu déle a na otázku náměstkyně, proč jsem to psal tak dlouhé, jsem řekl, že to samozřejmě budu publikovat.

Na podzim ses stal na kongresu poskytovatelů sociálních služeb čestvým držitelem Ceny APSS za dlouhodobý přínos sociálním službám. Co pro tebe toto ocenění znamená?

Znamená pro mě hrozně moc: Že jsem snad v uplynulých letech nedělal nic zbytečného.

Napadá mě, že rok před tebou vlastně dostal ocenění Igor Tomeš a ty rok po něm...

Také jsem měl co dělat, abych neuronil slzu. Nevadí mi mluvit o odborných věcech před jakkoliv širokým publikem, ale toto byla první děkovaná řeč v životě.

K tvému volnému času jsme se už dostali. Co ještě rád děláš?

Rozmazluju vnoučata ☺. Čtu i neobornou literaturu, třeba sportovní. Těším se teď na knížku Petra Čecha (fotbalisty, pozn. redakce). Do 28 jsem hrál fotbal, akorát zatímco Čech chytal, já pouštěl ☺. Naposledy mě do brány „ukecali“ před 8 lety – bylo to krásný, něco jsem i chytil, ale pak jsem 2 dny nechodil ☺.

Moc děkuji za rozhovor a přeji spoustu ujetých kilometrů na elektrokole. ☺

Kvíz: Slova ze zadaných slabik

Ze zadaných slabik sestavte co nejvíce možných českých mužských a ženských jmen (některé slabiky je možno použít vícekrát).

A	LE
NA	TA
KVĚ	ŠA
TO	STA
SLAV	NI
VLA	DA
DI	MI
MÍR	LA
RA	RI
DO	LI
VAN	BOR
KA	NE
ZI	BO
PO	

Autorka: Mgr. Jitka Suchá

Vladislav, Radomír, Radoslav, Radovan
Stanislav, Dita, Diana, Květoslav, Vladimír,
Kazimír, Adina, Apolena, Květa, Nataša, Vlasta,
Kamila, Zita, Nina, Darina, Karina, Aneta,
Milena, Ladislav, Milada, Dora, Lada, Vanda,
Křesent, Nela, Boleslav, Dalibor, Libor, Dana,